

De dag bleek met 38 inschrijvingen matig bezocht. We pasten met gemak in filmzaal 2 van De Buitensociëteit, waar om 20.15 uur de film *The Gladiator* weer zou draaien. Er werd levendig gediscussieerd over het ook voor niet-waterbeheerders interessante onderwerp. Aan het eind van de dag riep de dagvoorzitter dan ook dat 'we een hartstikke leuke dag hebben gehad', en eigenlijk had hij het niet beter kunnen typeren. Het was alleen jammer dat alleen de passieve kant van het verhaal aan de orde kwam, en niet hoe wij deze ontwikkelingen nu kunnen sturen. In die zin was het tekenend dat het Waterschap Groot Salland wel vertegenwoordigd was, maar de partijen die het overleg met de 'retailers' moeten voeren (VEWIN en Unie van Waterschappen) 'helaas verhinderd' waren.

Harry Boukes

Diepe kwel: to kwel or not to kwel

Symposium, gehouden op 24 mei 2000 bij het Hoogheemraadschap West-Brabant te Breda, georganiseerd door Waterleidingbedrijven Noord-west Brabant en Oost-Brabant en de Provincie Noord-Brabant.

Wie een symposium organiseert onder de titel 'Diepe kwel, to kwel or not to kwel', heeft misschien wel iets leuks verzonnen, maar vertelt weinig over de inhoud van het gebeuren. De aankondiging geeft verder ook al niet veel prijs: het wordt duidelijk wie de organisatoren zijn (provincie Noord-Brabant en de waterleidingbedrijven Noord-West Brabant en Oost-Brabant), en dat het groot aantal uitgevoerde projecten 'om inzicht te krijgen in de sturende mechanismen voor de aanlevering van baserijk grondwater' reden is de bijeenkomst te organiseren. Ondanks dat de inhoud van het symposium wat vaag bleef, kwamen er een vijftigtal mensen op deze bijeenkomst af.

Als lokatie was de kapelzaal van het Hoogheemraadschap West-Brabant geselecteerd, en dat is één van de weinige lokaties waar de notoire autorijder blij is dat de parkeerplaats niet direkt naast de deur is. Onder een waterig zonnetje bleek de wandeling door de prachtige tuin –inclusief schielijk overstekende eekhoorntjes- op zich al de moeite waard. Na aankomst bleven de aanwezigen dan ook liever buiten staan om daar de eerste handen te schudden.

Als dagvoorzitter was Joska Zinkweg gevraagd, die als presentatrice van Omroep Brabant enige plaatselijke bekendheid geniet. Ze verwees naar Hamlet, waar de titel van het symposium aan ontleend was, en memoreerde dat het daar uiteindelijk niet zo goed mee afgelopen is. Uiteraard hoopte ze in ons geval op een minder desperate afloop.

Daarna mocht Roelof Stuurman de rij van sprekers openen. Hij schetste wat voorkomens van diepe kwel, en wees ook op situaties waarbij er nu nog wel oud kwelwater aanwezig is, maar onder meer als gevolg van winningen niet meer van onderaf wordt aangevuld. Diep kwelwater is oud, en dus schoon. Behalve dat het kalkrijk is, zijn ook de andere chemische parameters van belang. Gebruik als drinkwater of voor de bereiding van dranken is dan verdedigbaar, maar het is zonde om er je toilet mee door te spoelen. Daarom dient het als een hydrologisch natuurreservaat bewaard te blijven, onder meer om op kwel-lokaties nog kalk in het bodemmateriaal af te zetten.

Frans Claessen (RIZA) vertelde waar men bij RIZA toe in staat is met betrekking tot de modellering van (diepe) kwel. Voornaamste knelpunten zijn de schaalproblemen, en de vertaling van (kwel)effecten naar ecologie. Een hydrologisch model heeft daarom de nodige beperkingen. Uit de toepassing kwam onder meer naar voren dat de bijdrage van diepe kwel aan een toename van natuurwaarden gering is. Hij pleitte er

onder meer voor om meer te monitoren, en meer onderzoek op standplaatsniveau uit te voeren.

Na de pauze die opnieuw in de tuin werd doorgebracht, liet Mark Jalink (Kiwa) ons in hoog verbaal tempo een aantal systeemtypen zien, waar waardevolle vegetaties (kunnen) voorkomen. Er zijn meerdere mechanismen die leiden tot basenrijke standplaatsen. De beheerder moet het mechanisme kunnen herkennen aan de hand van landschap, processen, bodem en vegetatie.

Tenslotte relativeerde Guido Stoker (SBB) als terreinbeheerder al dat onderzoek. Natuurlijk kon hij er veel van leren, maar het werd hem ook wel eens allemaal te veel. De hoeveelheid onderzoek leidt lang niet altijd tot evenredig meer natuurwinst. Hij noemde de twee wegen van beleid: de principiële, en de opportunistische, waarbij SBB nu weer eens de ene, dan weer eens de andere weg bewandelde. Verder pleitte hij voor communicatieve rapporten, zowel naar beleidsmakers als naar het publiek toe.

Daarna was het tijd voor de discussie, die door Joska Zinkweg ferm ter hand werd genomen. Ze confronteerde de sprekers haarscherp met verschillen in opvatting. Roelof Stuurman vond dat Mark Jalink overal lokale kwel ziet, maar er aan voorbij gaat dat de factoren voor de kalkrijkheid van de lokale kwel bepaald zijn door de diepe kwel. Daar was Mark het maar ten dele mee eens: de kalkrijkheid stamt uit het Pleistoceen, en er is genoeg kalk voor de komende duizenden jaren. Frans Claessen zag in deze discussie een extra argument om te roepen dat extra onderzoek noodzakelijk is. Terwijl het gesprek zich verplaatste naar de meer opportunistische aanpak, bleef Roelof Stuurman mokken dat je diepe kwel niet mag vervangen door lokale kwel. Dat kon Guido Stoker en Mark Jalink niet meer boeien, zij wilden het hebben over terreinen waar met een pragmatische aanpak

natuurwinst was gehaald: gewoon graven en kijken wat er gebeurt. Soms gaat dat ook goed.

Uiteindelijk kwam men op de wijze waarop de onderzoeksrapporten worden gepresenteerd: het is van groot belang de boodschap in een voor gewone mensen begrijpelijke taal te presenteren, waarbij elk rapport omgezet moet worden naar een 'glossy versie'.

Tot dat moment was de discussie onderhoudend en zinnig, maar had toch meer het karakter van een radio-gesprek, met een belangrijke rol voor de presentator. Omdat Joska Zinkweg haar rug naar het merendeel van de zaal gekeerd had, was het velen praktisch onmogelijk om zich met het gesprek te bemoeien. Toen na een half uur daar wel ruimte voor kwam, luidde de vraag wat onze boodschap aan het beleid nu moest zijn: moeten we diepe kwel nu wel of niet herstellen, of is lokale kwel ook wel goed genoeg? De heren sprekers toonden zich verrast door zo'n praktische vraag, en kwamen dan ook niet verder dan het antwoord dat je het één moet doen, en het ander niet moet nalaten. Roelof Stuurman toonde zich van zijn praktische kant door te stellen dat je dan moet zoeken naar de plaatsen die nog niet verpest zijn, maar tegelijk wilde hij daar ook weer overstromingen hebben, omdat die vroeger ook een belangrijke rol hadden in het systeem.

Tenslotte waren de heren het er wel over eens dat de winning aan het einde van het systeem moet worden geplaatst. In Berlijn was daar een goed voorbeeld van.

Joska Zinkweg had inmiddels geen idee meer of diepe kwel nu moest of niet. Nadat er wat kistjes met inhoud aan de sprekers waren overhandigd, werden we de tuin weer ingestuurd, om over het gebodene na te praten.

Er was zeker sprake van een onderhoudende bijeenkomst, in een prachtige ambi-

ance. Het enige probleem waren de opstartende computers, ditmaal geen lege accu's. En laten we eerlijk zijn: wie alleen tekst en figuren wil laten zien kan beter ouderwetse sheets gebruiken. Voor wie pijltjes in figuren wil laten verschijnen kan een viltstift ook nog wel eens handig zijn. De dagvoorzitter bood waar voor haar geld, maar had dat ook wel wat minder mogen doen. Van een duidelijke boodschap was er geen sprake, en ik vraag me dan af wat waterleidingbedrij-

ven er toe beweegt om zo'n dag te organiseren, wat men er mee wil bereiken. Is het om te laten zien dat er veel onderzoek is verricht, is het om te laten zien dat er ook andere wegen zijn tot natuurherstel dan de rehabilitatie van diepe kwel? Uit de gesprekken tijdens de borrel begrijp ik dat het van alles een beetje moest zijn, en het lijkt me dat dat ook wel is overgekomen.

Harry Boukes
